

FASCINUJÍCÍ MÍSTA ČESKÉ HISTORIE

Tajemná místa nacismu

Milan Plch, Roman Plch

C PRESS

Tajemná místa nacismu

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Milan Plch, Roman Plch
Tajemná místa nacismu – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

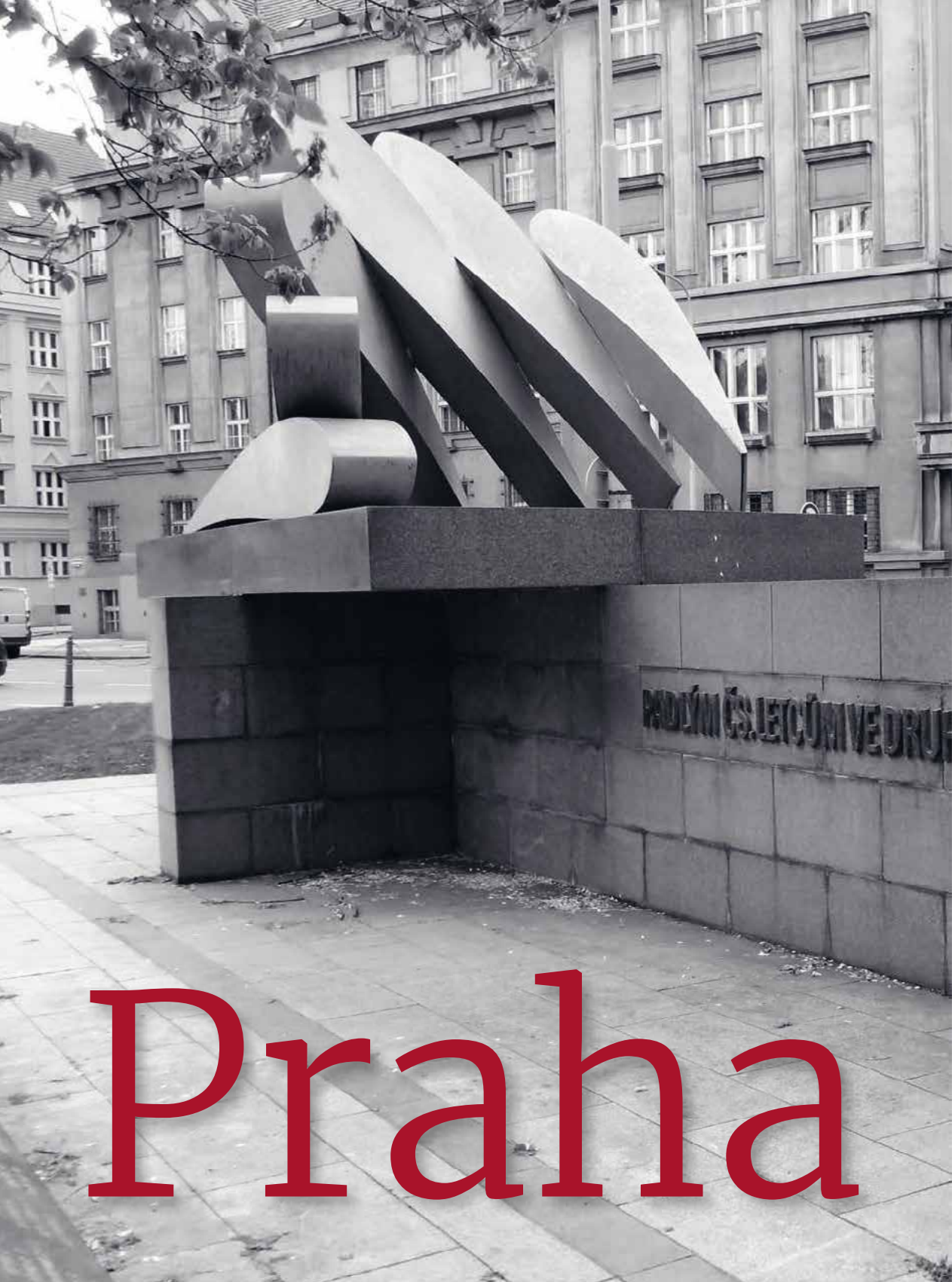
Hrdinní partyzáni, nebo jen nesourodé, ne příliš významné oddíly komplikující především život domorodému obyvatelstvu? Betonová pevnostní hradba a odhodlání bojovat mohlo přinést zcela jiné dějiny, nebo když nás opustili spojenci, byla rezignace nejrozumnějším řešením beznadějně situace? Loutkový prezident v rukou Adolfa Hitlera, nebo nešťastný člověk, který bránil tomu, aby nebylo mnohem hůř? Vyhnání českého obyvatelstva ze Sudet naprosto ospravedlňuje odsun Němců po válce, nebo oko za oko, zub za zub nepatří do civilizovaného světa? Nejvýznamnější evropská akce proti okupantské moci, nebo zbytečný atentát, který stál mnoho životů nevinných? Osvobození ze západu přineslo jinou svobodu než z východu? Je nacismus dávno mrtvou a výhradně historickou záležitostí, nebo dodnes velmi aktuální téma? Bomby padající z naší oblohy decimovaly nepřítele, nebo šlo o zbytečné ztráty lidských životů?

Kontroverzí bychom našli celou řadu. Odpovědi nejsou jednoduché ani jednoznačné. Tato kniha vás zavede na místa spojená s jedním z nejtěžších období našich dějin. Na místa obecně známá, která se vám budeme snažit přiblížit i s jejich méně známými osudy a záhadami, mnohdy dodnes neobjasněnými. Na místa méně známá i zcela neznámá, jejichž množství je udivující. Zkusíme vám přiblížit osudy několika osobností a na nich si přiblížit tenkou hranici mezi hrdinstvím a zradou. Připomeneme si místa a události, které by nás měly oslovovat i v současnosti. Místa a události, k nimž se můžeme hrdě hlásit, ale i ty druhé, které nenormální válečná doba přináší. Pochopíme-li je, dokážeme-li je pojmenovat a vzít si z nich to podstatné do budoucna. Pak budeme hrdým samostatným národem, kterým nebude lehké manipulovat.

Ačkoliv od posledního a největšího světového válečného konfliktu uběhlo již několik desítek let, neměli bychom zapomínat. Historii nezměníme ani přesto, že její výklad může mít velmi rozdílné pohledy. Druhá světová válka není výjimkou. Přestože naše země rozhodně nepatřila válečnými hrůzami k nejvíce postiženým, po stopách těchto událostí se můžeme směle vydat i dnes. A objevovat zapomenuté příběhy, osudy a tajemstvím dodnes opředená místa. Nechceme vykládat toto období, ale pozvat vás na dobrodružnou cestu poznání. Přiblížit i kontroverzně vykládané události z různých pohledů...

Při našich cestách jsme došli k poznání, jak hrdým národem bychom mohli být, a přitom k vlastní škodě mnohdy nejsme. A přispěje-li k tomu knížka, kterou držíte v rukách, alespoň malým dílkem, budeme rádi.

Příjemnou cestu za poznáním vám přeji
autoři

PRÁVNÍ ŠKOLA VEDROV

Praha

Praha nabízí prohlídku zajímavých muzejních expozic, ať už jde o Národní památník na Vítkově nebo skvělé letecké muzeum na letišti Kbely. Připomenout si můžete smrt Jana Opletala, ale i méně známou oběť Václava Sedláčka. Nejvýznamnější událostí během nacistické okupace se stal atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, přestože po něm následoval teror. Smrt hrdinů parašutistů, ale i obyčejných lidí, kteří jim pomáhali, připomíná Národní památník hrdinů heydrichiády v pravoslavném kostele sv. Cyrila a Metoděje. Smutné osudy vám představí památník na Kobyliské střelnici, sekyrárna Pankrác nebo Petschkův palác, za nacistické okupace sídlo gestapa. Pominout nelze ani tragické bombardování města. Tajemstvím je do dnešních dnů obestřeno pražské podzemí s nacistickými továrnami Bronzit a Eulálie. Po stopách konce války spjaté především s Pražským povstáním můžete vyrazit k budově rozhlasu nebo na Olšanské hřbitovy. A dobrodružnou válečnou událost zase připomene pomník kapitána Morávka. Transporty do nenávratna především židovského obyvatelstva probíhaly z nádraží Bubny. Tragický konec války přineslo nesmyslné nacistické vraždění v Úsobské ulici.

Národní památník hrdinů heydrichiády

Pravoslavný chrám sv. Cyrila a Metoděje ukrývá památník operace Anthropoid a hrdě připomíná osudy všech obyčejných občanů, kteří parašutistům pomáhali a zaplatili za to svými životy. Tam v podzemní kryptě se ukrývalo sedm parašutistů. Od roku 2010 nová expozice, kterou spravuje Vojenský historický ústav, představuje řadu unikátních autentických předmětů, najdete zde busty všech parašutistů s jejich životopisy a ke zhlédnutí je zajímavý audiovizuální program.

V brzkých ranních hodinách 18. června 1942 obklíčily německé ozbrojené složky včetně jednotek SS kostel. Po vniknutí dovnitř se strhla dvě hodiny trvající přestřelka s částí parašutistů hlídkujících na kůru. Ostatní parašutisté ukrytí v podzemní kryptě museli dále čelit vhazování slzotvorných a ručních granátů okénkem z ulice, došlo i na pokus o vyplavení vodou. Časem se nacistům podařilo prorazit do krypty druhý otvor z kostela a strhl se další boj. Na jeho konci, když obráncům docházela munice, se zbylí čtyři (Gabčík, Valčík, Švarc a Hrubý) sami zastřelili. Na výzvy Němců, aby se vzdali, odpověděli jednoznačně: „Nevzdáme se! Nikdy! Jsme Češi!“ V boji padli tito parašutisté: Adolf Opálka, Jozef Gabčík, Jan Kubiš, Josef Valčík, Josef Bublík, Jan Hrubý, Jaroslav Švarc.

Pamětní deska parašutistům u krypty kostela sv. Cyrila a Metoděje

Informace:

🏠 Národní památník hrdinů heydrichiády 📧 Resslova 9a, 120 00 Praha 2 ☎ 973 204 951 @ museum@army.cz 🌐 www.vhu.cz/muzea/ostatni-expozice/krypta/ 🕒 Otevírací doba expozice: celoročně, od března do října denně mimo pondělí, od listopadu do února denně mimo neděle a pondělí 💎 zdarma 📍 N 50°4'33.409", E 14°25'2.736"

Operace Anthropoid

Po odvolání stárnoucího říšského protektora Konstantina von Neuratha na zdravotní dovolenou v září 1941 jeho místo zaujal jako zastupující říšský protektor SS-Obergruppenführer Reinhard Heydrich, jeden z nejmočnějších nacistů Německé říše. Ihned vyhlásil stanné právo, začala velká vlna zatýkání a soudů, vlna teroru a strachu. Londýnská exilová československá vláda naplánovala jako odvetnou akci zabití Heydricha nebo Karla Hermanna Franka. Operace dostala krycí název Anthropoid a vycvičení parašutisté byli vysazeni na našem území v noci z 28. na 29. prosince 1941 společně s výsadkem Silver A a Silver B. Po několikaměsíčním získávání informací, s nimiž vydatně pomáhali odbojáři, se parašutisté rozhodli pro zastřelení Reinharda Heydricha, který jezdil automobilem z Panenských Břežan, kde se usadil, do Prahy bez ozbrojeného

Pomník k uctění parašutistů, kteří na tomto místě smrtelně zranili Reinharda Heydricha

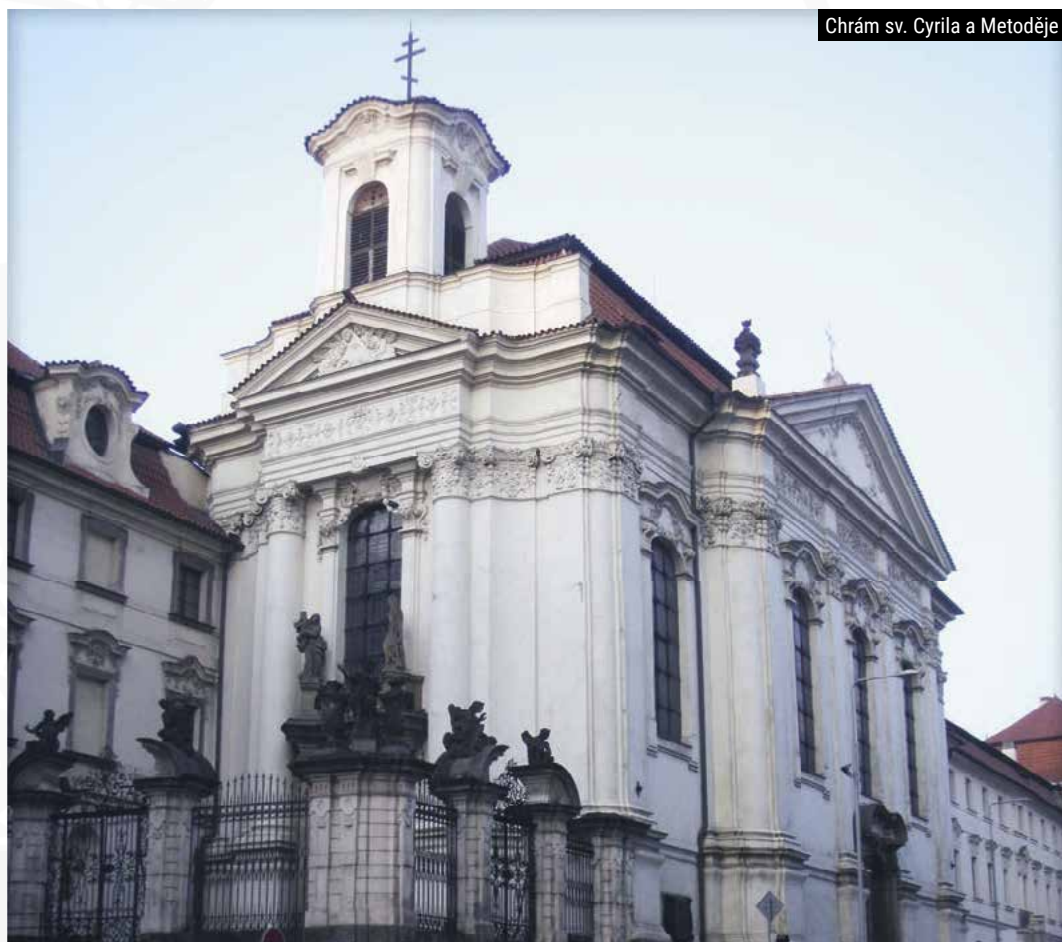

doprovodu. 27. května 1942 v prudké zatáčce v Holešovicích musel vůz Mercedes přibrzdit. Toho využil Jozef Gabčík, zamířil na vůz svým samopalem Sten MK.II, který se však zasekl. Janu Kubišovi se povedlo hodit upravenou bombu, jejíž střepiny zasáhly Heydricha. Parašutistům se podařilo uprchnout. Zastupujícího říšského protektora převezli do nemocnice, kde 4. června zemřel na otravu krve. Následovalo kruté období stanného práva, zatýkání, výslechů a poprav, které si vyžádalo více jak 1 400 popravených, vypálení obcí Lidice a Ležáky a také hledání úkrytu parašutistů. Odehrál se tak u nás atentát na nejvyššího představitele Německé říše za celé období války. Teprve po tomto činu vlády Velké Británie a Francie provedli zneuznání mnichovské dohody z roku 1938.

Na místě atentátu (křižovatka ulic Zenklovy a V Holešovičkách se výrazně proměnila) stojí pomník tří postav s roztaženými pažemi (dva parašutisté a jeden pomocník odbojář) na vysokém pylonu.

Informace:

📍 www.fronta.cz/kalendar/atentat-na-zastupujiciho-risskeho-protektora-r-heydricha 📍 Pomník: N 50°7.06950', E 14°27.91113'

Chrám sv. Cyrila a Metoděje

Víte, že...

Americký generál George Smith Paton po válce na otázku „Proč se americká armáda musela na Plzeňsku zastavit a proč neosvobodila Prahu,“ kam by dorazila o několik dnů dříve než Rudá armáda, odpověděl: „To vám mohu říct docela přesně. Protože nám bylo nařízeno ji neosvobozovat.“

Armádní muzeum Žižkov

Budova z 20. let minulého století postavena jako Památník legionářů sloužila jako muzeum naší armády. Od roku 2020 se otevře po rekonstrukci nová expozice věnovaná minulosti vojenství s důrazem na český prostor.

🏠 Armádní muzeum 📧 U Památníku 2, 130 05 Praha 3 Žižkov ☎ 973 204 951 @museum@army.cz 🌐 www.vhu.cz ⌚ od roku 2017 uzavřeno z důvodu rekonstrukce 💎 zdarma 📍 N 50°5.24615', E 14°26.69795'

Kobyliská střelnice

Střelnice postavená koncem 19. století sloužila nejen tomuto účelu, ale také jako výletní místo Pražanů. Od roku 1939 ji zabral wehrmacht pro výcvik vojska i českého četnictva a policie. Po vyhlášení stanného práva zde probíhaly

Památník obětem na Kobyliské střelnici

Interiéry Petschkova paláce rozhodně stojí za návštěvu, mimochodem několik odbojářů vyšetřovaných zde gestapem volilo smrt skokem z tohoto místa

popravy našich vlastenců, v období od 30. září 1941 do 7. května 1945 se tam vykonalo 755 poprav. Mezi popravenými byl třeba pplk. Josef Mašín, spisovatel Vladislav Vančura, předseda protektorátní vlády ing. Alois Eliáš i pravoslavní duchovní, kteří poskytli úkryt parašutistům, kteří zabili Reinharda Heydricha. Dnes tu najdete upravené pietní místo jako Památník protifašistického odboje. Přístupný je denně.

🌐 www.praha8.cz/Kobyliska-strelnice-Narodni-kulturni-pamatka.html 📍 N 50°7.91170', E 14°27.71655'

Petschkův palác – gestapácká „Pečkárna“

Reprezentativní moderní bankovní dům si rodina Petschkova nechala postavit ve druhé polovině 20. let minulého století. Před svou emigrací před nacisty budovu prodala československému státu. Za války zde sídlilo gestapo (*Gehaime Staatspolizei*) a probíhaly zde výslechy zadržených a vězněných. Po drobné přestavbě v suterénu vznikl tzv. Biograf, místnost, v níž na lavicích za sebou museli zatčení sedět mlčky s rukama na kolenou. Zbudováno bylo také několik malých vězeňských cel. Právě z těchto prostor odváděli nacisté vězněné k výslechům.

V současnosti tam sídlí expozice poněkud kontroverzního Svazu bojovníků za svobodu. Její provedení věnující se uctění památky perzekuovaných má bohužel i své slabiny a nepochybně by si takové místo zasloužilo lepší prezentaci a přístupnost. Samotný palác dnes slouží Ministerstvu průmyslu a obchodu. Několikrát ročně lze absolvovat komentovanou prohlídku celého paláce.

🏠 *Svaz bojovníků za svobodu* ✉️ *Politických vězňů 931/20, 110 01 Praha 1* ☎️ *224 262 874*
@ *csbp Praha@volny.cz* 🖱️ *www.zasvobodu.cz*
🕒 *individuálně, pracovní dny a soboty po objednání 7 dnů předem pro skupiny minimálně 5 osob* 💎 *zdarma* 📍 *N 50°4.88352', E 14°25.87393'*

Pankrácká sekyrárna

Areál věznice Pankrác se v době nacistické okupace stal také popravištěm. Tři přestavěné místnosti číslo 32, 33 a 34 sloužily jako zasedací místnost, zvaná kvůli umístění gilotiny „sekyrárna“, a sklad rakví. Popravy se odehrávaly v úterý a ve čtvrtek asi po dvou hodinách, obvykle proběhlo pět až šest exekucí za den. Poslední poprava byla vykonána 26. dubna 1945. V noci z 29. na 30. dubna nacisté gilotinu rozložili, autem převezli na Karlův most a hodili do Vltavy, odkud byla po válce vylověna. Do sekyrárny umístili nálože, které už ale nestačili odpálit. Místnosti se podařilo přeměnit na Památník Pankrác, věnovaný původně jen obětem nacismu, od 90. let minulého století ale také památce obětí komunistického režimu. Pietní síň a expozice je přístupná pouze při vyhlášených akcích a je ve správě Vězeňské služby České republiky.

🖱️ <http://sporilov.info/view.php?cislocclanku=2004113001>

📍 *N 50°3.49578', E 14°26.29003'*

Jan Opletal a Václav Sedláček

O tom, jak nacisté svůj režim na našem území postupně přitvrzovali, svědčí velmi dobře velká demonstrace k výročí založení republiky, která proběhla 28. října 1939. O rok později by taková akce naprosto nepřipadala v úvahu. I tak represivní složky zakročily tvrdě a jejich střelba si na místě vyžádala život dělníka Václava Sedláčka. Václav byl pohřben na branickém hřbitově, a protože nikdo z rodiny okupaci nepřežil, jeho zpustlý hrob byl v roce 1965 zrušen. Druhá oběť je daleko známější. Šlo o studenta medicíny Jana Opletala. Ten byl postřelen do břicha a zemřel 11. listopadu. Jeho pohřeb se o čtyři dny později stal další manifestací, jež se stala záminkou k uzavření českých vysokých škol. Přes tisícovku studentů bylo odvečeno do koncentračního tábora Sachsenhausen a devět studentů popravili. Na popud této události se 17. listopad vyhlásil Mezinárodním dnem studentstva. Místo, kde došlo k zastřelení Václava Sedláčka a ke smrtelnému postřelení Jana Opletala v Žitné ulici má osazenou pamětní desku.

🖱️ <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-2430.html>

📍 *N 50°4.63247', E 14°25.54178'*

Pamětní deska na rohu Petschkova paláce

Národní památník Vítkov

Budova ze 30. let minulého století byla postavena k uctění legionářů. V listopadu 1942 budovu obsadila německá okupační správa, ke konci války tam měl sklady wehrmacht. K úpravě expozice došlo po druhé světové válce, kdy se rozšířila o protifašistický odboj, komunistických dobách se tam pohřbívali pohlaváři režimu.

V trojlodním sále se nachází Slavnostní síň, které vévodí velký státní znak první republiky dle návrhu akademického malíře Karla Svolinského, stěny i podlahu tvoří mramor. Dalším prostorem je Prezidentský salonek. V Ústřední síni je stálá expozice Křižovatky české a československé státnosti, která se věnuje historicky přelomovým událostem: vzniku Československa 1918, Mnichovu 1938 a zániku republiky 1939, obnovení Československé republiky 1945, komunistickému převratu 1948, vzniku československé federace 1968 a pádu komunismu 1989. V Hlavní síni se sarkofágem měl být původně pohřben Tomáš Garrigue Masaryk. Dále tam stojí Kaple padlých, kolumbárium a po válce dostavěná Síň osvobození. V podzemí přibližuje expozice Laboratoř moci dobu komunistické totality. Pod jezdeckou sochou Jana Žižky, která stojí před památníkem, se nachází Hrob neznámého vojína, jenž byl po zničení nacisty obnoven.

Informace:

🏠 Národní památník Vítkov 📧 U Památníku 1900, 130 00 Praha 3 ☎ 224 497 600
@ oncd@nm.cz 🌐 www.nm.cz/Hlavni-strana/Navstivte-nas/Narodni-pamatnik-na-Vitkove.html 🕒 celoročně, od dubna do října denně mimo pondělí a úterý, od listopadu do března denně mimo pondělí, úterý a středy 💎 od 100 Kč do 149 Kč 📍
N 50°5.30645', E 14°26.98118'

Jezdecká socha Jana Žižky před Národním památníkem Vítkov

Na prvním nástupišti v odjezdové hale stojí pomník siru Wintonovi

Sir Nicholas Winton, skromný zachránce

„Ty děti potřebovaly pomoc a já byl schopen jim ji poskytnout,” tak odpovídal na dotaz, co ho vedlo k záchraně 669 židovských dětí, které se mu podařilo z okupovaného Československa převézt vlaky a umístit je do péče britských rodin. Nejvíce ho mrzelo, že poslední dohodnutý transport 1. září 1939 se mu už vzhledem k vypuknutí války nepodařilo vypravit. Sir Winton o svém skutku nemluvil a na dokumenty přišla náhodou až jeho žena na konci 80. let minulého století. Nicholas Winton následně obdržel řadu vyznamenání, BBC se podařilo připravit setkání s „jeho“ dětmi. Sir Winton zemřel v roce 2015 ve věku 106 let. Na pražském nádraží najdete hned

dva pomníky připomínající tuto událost, jeden přímo na prvním nástupišti a druhý v hale.

<http://zivotopis.osobnosti.cz/nicholas-winton.php> N 50°4.97403', E 14°26.14595'

Pomník kapitána Morávka

Pomník kapitána Václava Morávka najdete na Prašném mostě přibližně v místě, kde 21. března 1942 při přestřelce s gestapem vyhlásil jeho život. Morávek byl společně s Josefem Balabánem a Josefem Mašínem členem odbojové organizace Tři králové. Jako jediný měl na starosti styk s tajným agentem A-54 Pavlem Thümmelem, který pracoval pro obě strany, nicméně kontakty s naší kontrašpionáží fungovaly už od roku 1936. Václav Morávek po zatčení svých dvou kolegů stále pokračoval v odbojové činnosti a věnoval se mimo jiné vysílání zpráv. Gestapo Thümmela zatklo, vedlo, ale strhla se střelba. Morávek se snažil uprchnout, však s největší pravděpodobností ho poblíž místa dnešního památníku gestapo

Pomník jednoho z nejvýznamnějších představitelů odboje za druhé světové války kapitána Morávka

Expozice leteckého muzea ve Kbělích

zastřelilo. Některé zdroje uvádějí, že se v zoufalé situaci zastřelil sám.

www.suchdolskenoviny.cz/2017/03/20/pominky-kolem-nas-kpt-vaclav-moravek/
 N 50°5.70943', E 14°23.75890'

Letecké muzeum Kbely

Areál historického letiště se stal sídlem jednoho z největších evropských leteckých muzeí. Slouží mu pět hangárů, sál pro výstavy, volné plochy a navíc dva hangáry umístěné v areálu staré Aerovky v Letňanech. Vystaveno je 128 letadel, kolem 50 motorů, výzbroj, výstroj, stejnokroje i vyznamenání. Expozice jsou členěny po jednotlivých časových etapách, pro nás je jistě nejzajímavější expozice Československé letectvo 1925–1938, v níž najdete například stíhací letoun Avia B-534 nebo dopravní Aero A-10. Další expozice nese název Letectvo za druhé světové války a v ní můžete vidět bitevní Iľjušin Il-2m3, stíhací Lavočkin La-7, německý proudový Me-262B nebo německou řízenou

pumu Fritz. Proudové letouny první generace nabízí k prohlídce Avia S-92, britskou stíhačku Gloster Meteor F Mk.8 nebo sovětský stíhací letoun Jak-17. Řada exponátů je plně funkční a při různých příležitostech a vyhlášených akcích je můžete spatřit přímo ve vzduchu.

[Letecké muzeum Kbely](#) [Mladoboleslavská ulice, 192 17 Praha-Kbely](#) [973 207 500](#)
museum@army.cz www.vhu.cz
 sezonně, od května do října [zdarma](#)
 N 50°7.51992', E 14°32.22525'

Bombardování Prahy a záhada omylu

První zaznamenané bombardování města se odehrálo 15. listopadu 1944, kdy proběhlo nahodilé shoení pum na elektrárnu v Holešovicích. Další tragédie přišla z nebe 14. února 1945. Chybou v navigaci v kombinaci s nepříznivým oblačným počasím a silným větrem včetně vysazení palubního radiolokátoru hlavního navigátora se 62 bombardovacích letounů B-17 8. letecké americké armády USAAF

přiblížilo nikoli ke svému cíli, kterým měly být Drážďany, ale k Praze.

Vysvětlení, proč došlo k chybě v navigaci, se uvěřit jistě dá, pochybnosti však vzbuzuje skutečnost, že piloti byli velmi dobře informováni o situaci v Drážďanech, které už předešlou noc bombardovaly britské letouny. Proč shazovali bomby na zcela nepoškozené město, asi navždy zůstane záhadou. Letecký poplach se podařilo vyhlásit teprve pět minut před náletem, navíc občané příliš možnosti bombardování nevěřili. O to tragičtější následky přišly. Nálet směřoval od Radlic směrem k Flóře. Zasaženy byly Pankrác, Nové Město, Vinohrady, Vršovice, Nusle a Žižkov. 152 tun pum zničilo 68 domů, na 2 500 dalších poškodilo, ale především si vyžádalo 701 lidských životů a 1 184 zraněných. Zasažen byl také například Faustův dům, klášter Emausy, Vinohradská synagoga a tři nemocniční objekty, vojenský cíl žádný.

Třetí bombardování se odehrálo 25. března

1945 a zasaženy byly zbrojní závody ČKD (tehdejší BMM) ve Vysočanech a Libni a letiště Kbely a Letňany. Zajímavá pamětní deska obětem bombardování se nachází na budově Všeobecné fakultní nemocnice na Karlově náměstí. Sestavena je ze střepin shozených pum na Prahu a na destičce je vyryto 701 křížků, které připomínají počet obětí.

📍 www.vhu.cz/takhle-vypadala-praha-po-nejvetsim-bombardovani-v-historii/ 📍 Pamětní deska: N 50°4.39877', E 14°25.14338'

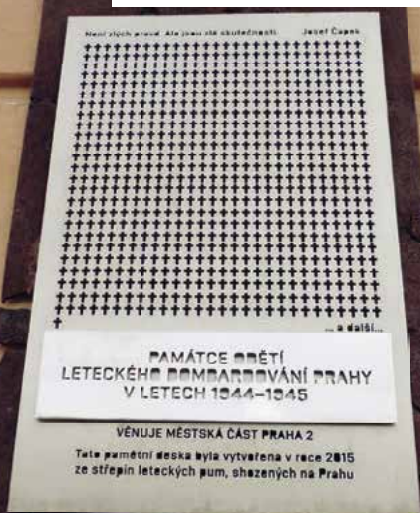
Tajemné podzemní továrny Bronzit a Eulálie

V Branické skále probíhala historická těžba vápence. Ke konci války v roce 1944 Němci podzemí začali rozšiřovat pro výrobu elektronik Philips. Tajná továrna získala název Bronzit nebo též Agáve. V současnosti je podzemí nepřístupné a vyklizené. Zkazky o zdejší výrobě německého letounu ve tvaru létajícího talíře patří pouze do světa legend.

Továrna Eulálie v Prokopském údolí má mnohem zajímavější současnost. Celý areál je oplocený, přísně střežený a zřejmě tam se nachází jedno z řídicích center v případě válečného stavu. Po náletu v březnu 1945 se tam přesouvala část výroby pražské ČKD. Bauvorhaben Eulalie s krycím jménem Kali produkovala motory Praga do pohonných jednotek. Délka tehdejších chodeb dosahovala asi 700 metrů.

📍 <http://druhapraha.cz/tema/ Podzemn%C3%AD%20tov%C3%A1rna%20v%20Branick%C3%A9%20sk%C3%A1le> 📍 Bronzit: N 50°2.53295', E 14°24.74413'; Eulálie: N 50°2.51612', E 14°22.36353'

Pamětní deska obětem bombardování Prahy

Pražské povstání 1945

Už 4. května 1945 spontánně vyrazili Pražané do ulic města, strhávali německé nápisy a symboly, vyvěšovali české vlajky a došlo také k prvním střetům. Velitel západních vojsk Dwight D. Eisenhower nabízel sovětskému velení osvobození Prahy, nabídka byla odmítnuta. Povstání naplno vypuklo o den později, kdy Československý rozhlas náhle začal vysílat pouze v českém jazyce. Zpočátku Němce situace zaskočila, poté začali stahovat posily včetně letectva, tanků a dělostřelectva. Boje se rozhořely především u rozhlasu. V ulicích zejména další noc začaly vyrůstat barikády (celkem asi 1 600), což byla jedna z mála možností obrany. Do povstání se totiž sice zapojilo na 10 000 občanů, ovšem jen slabá polovina z nich byla vyzbrojena. Příliš se neví to, že Karl Hermann Frank se snažil kontaktovat spojence a dojednat kapitulaci. Německou delegaci, která byla tímto úkolem pověřena, však zajali povstalci. Na pomoc, předně na západní straně Prahy, se zapojila i Ruská osvobozovací armáda (Vlasovci), která však na základě tlaku z Moskvy byla z bojů odvolána už 7. května, tedy v den, kdy přišel německý útok. Až o den později se podařilo uzavřít kompromisní dohodu o kapitulaci a německá armáda se začala stahovat k americké zóně. V ranních hodinách 9. května dorazily do města první tanky Rudé armády, v tu dobu už bojovaly jen osamělé ostrůvky fanatických nacistů v Dejvicích, na Pankráci a na Zlíchově. Povstání mělo dvě hlavní velitelská centra. Alex pod velením generála Františka Slunéčka a zpravodajců generála Kutlvašra. Centru Bartoš velel podplukovník František Bartoš. 4. května se všechny složky sjednotily pod Českou národní radu v čele s profesorem Albertem Pražákem. Povstání si vyžádalo 1 700 mrtvých Čechů, vojáků Rudé armády padlo v Praze 30.

Informace:

 <http://www.ahmp.cz/povstani/>; www.rozhlas.cz/bitvaorozhlas/povstani/_zprava/zajimavosti-prazskeho-povstani--1482057

Budova rozhlasu se stala místem s nejkrvavějšími boji Pražského povstání

Hroby vojáků Commonwealthu

Víte, že...

Vojenského velitele Pražského povstání generála Karla Kutlvašra po komunistickém převratu vyhodili z armády, zatklí a odsoudili na doživotí. Aby to nebylo málo, věznili ho v Leopoldově společně s německým generálem Rudolfem Toussaintem, který v době povstání stál na druhé straně „barikády“. Oba generálové si ovšem jako vojáci porozuměli, debatovali spolu a hráli šachy.

Boje o Československý rozhlas

Připomeňte si obecně známé volání rozhlasu ze studia ve Vinohradské třídě o pomoc: *„Voláme českou policii, české četnictvo a vládní vojsko na pomoc Československému rozhlasu! Vraždí tady české lidi!“*

Ale připomeňme si i méně známe skutečnosti. Ještě před vypuknutím povstání se podařilo i přes přísné kontroly vojáků SS u vchodu do budovy pronést československou vlajku a spojenecké vlajky. Podařilo se to hrdinným uklízečkám, přičemž přistižení by pro ně znamenalo smrt.

Do roku 1948 mělo sdružení Bojovníci rozhlasu 1 102 členů. Po Únoru jich bez ohledu na to, že bojovali za osvobození, vyškrtli 468. Jejich jména pak zmizela z pamětní desky ve vstupní hale. V současnosti je tam

už zase najdete a navíc Vojenský historický ústav za pomoci Českého rozhlasu stále pátrá po dalších... Na budově Rozhlasu ve Vinohradské 1409/12 najdete pamětní desky.

 www.rozhlas.cz/archiv/1945/

 N 50°4.71888', E 14°26.06490'

ROA i Rudá armáda na Olšanských hřbitovech

Náš největší hřbitov má také svoji vojenskou část. V ní nemalou plochu zabírají hroby padlých ve druhé světové válce. Nacházejí se tam britské válečné hroby Commonwealthu (264 hrobů vojáků, námořníků a letců), čestné pohřebiště rudoarmějců (429 hrobů), pohřebiště obětí Pražského povstání, hroby a pomník padlým západním československým letcům a pohřebiště vojáků Ruské osvobozené armády ROA (189 mrtvých).

 www.zizkov.info/kategorie/zajimava-mista-olsanske-hrbitovy/

 N 50°4.93055',
E 14°28.43455'

Nesmyslný masakr v Úsobské

Jedna z částí Prahy, ve které fanatičtí příslušníci jednotek SS řádili až do posledních momentů války, se stala Praha 4. V podvečer 6. května 1945 se civilní obyvatelé domu č. p. 255 v Úsobské ulici ukryli před boji v ulicích do sklepů. Opilí esesáci je přepadli a bezhlavě začali střílet. Zůstalo tam 37 mrtvých.

O neuvěřitelné krutosti svědčí i to, že zastřelili také německou těhotnou ženu prosící je na kolenou i to, že do mrtvých ještě dále bodali, následně vyrabovali byty, které pak zapálili. Na zahradě domu č. p. 254 postříleli dalších

16 lidí. I přes poválečnou snahu se pachatele nepodařilo vypátrat. Ulice dnes nese název Obětí 6. května a najdete na ní dvě pamětní desky, které připomínají tyto události.

www.rozhlas.cz/bitvaorozhlas/povstani/_zprava/masakr-v-usobske-ulici--1468045

[N 50°2.74005', E 14°26.73167'](#)

Zámeček Jenerálka

Neobarokní zámek Jenerálka, za první republiky domov legionářů invalidů, se po atentátu na Reinharda Heydricha stal domovem pro zhruba padesát dětí českých odbojářů vězněných v koncentračních táborech nebo popravených. Panoval tam přísný režim a úplná izolace, dokonce došlo k uzavření části Šáreckého údolí. Děti převezli v dubnu 1944 do internačního tábora ve Svatobořicích. Karl Hermann Frank tam koncem války shromáždil naše vězněné politiky, po nichž chtěl, aby se následně ujali správy země. V rámci Pražského povstání se je podařilo 7. května 1945 osvobodit. Na zámku, který je v soukromém vlastnictví a je nepřístupný, najdete pamětní desku.

www.sestka.cz/index.php?clanek=3349

[N 50°6.35347', E 14°21.10323'](#)

Památník čs. letcům Klárov

Bronzový dvoumetrový okřídlený lev, dar britské komunity v Čechách, vytvořil britský sochař Colin Spofforth. Připomíná službu 2 402 Čechů a Slováků v řadách Britského královského letectva za druhé světové války. Slavnostního odhalení se zúčastnil i vnuk Winstona Churchilla Nicholas Saames. Instalace vyvolala spory

Hroby vojáků Rudé armády

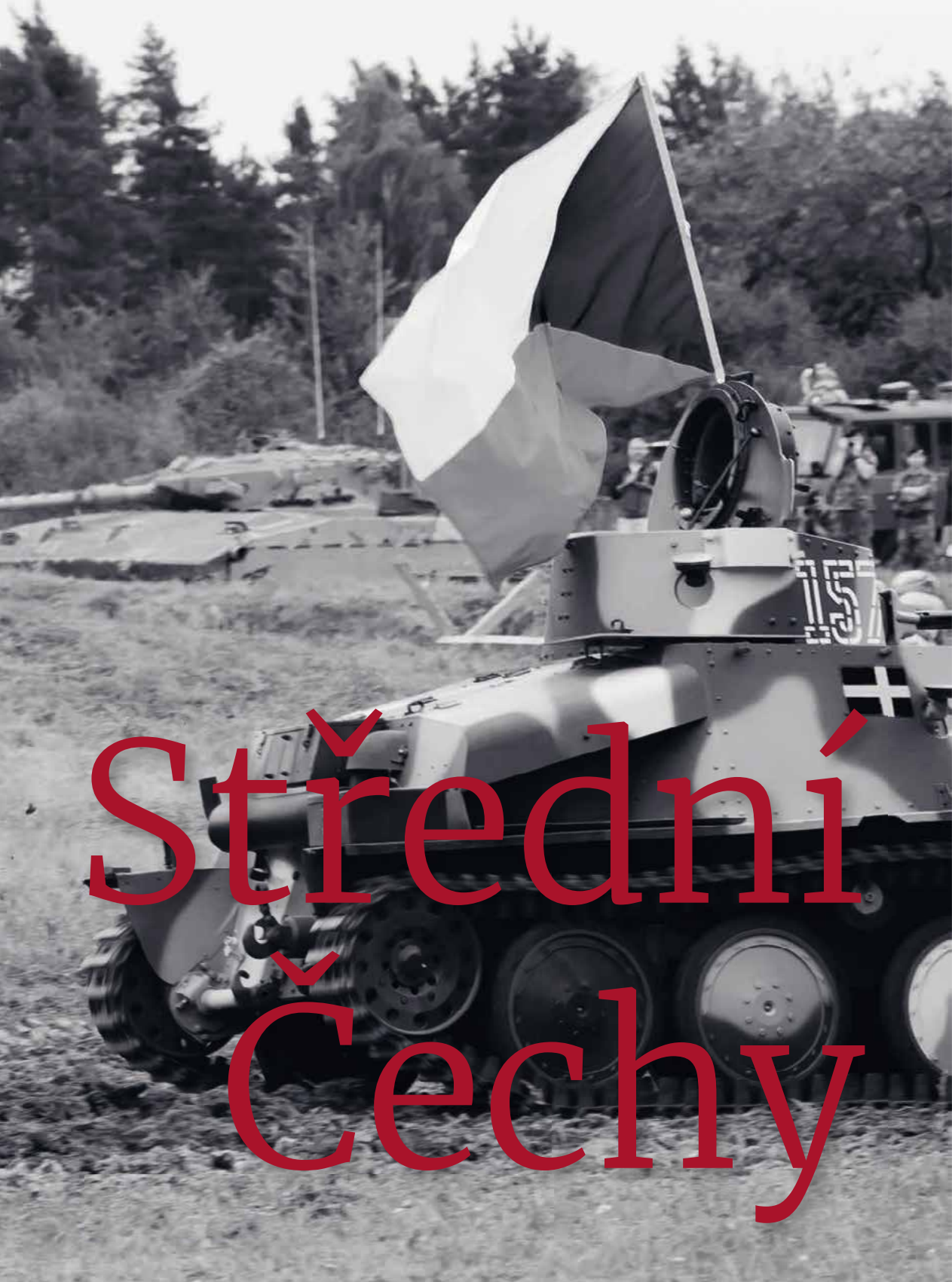
o jeho umístění mezi památkáři, Prahou 1 i magistrátem, které se podařilo teprve v nedávné době urovnat.

www.rozhlas.cz/krajane/fotogalerie/_zprava/v-praze-byl-odhalen-pamatnik-cs-valecnym-letcum--1365427 [N 50°5.45555', E 14°24.62745'](#)

Jákobův žebřík a Památník ticha

Přibližně 50 000 našich židovských spoluobčanů na pražském nádraží Bubny nastupovalo za války do transportů do ghet, koncentračních a vyhlazovacích táborů. Po válce z tohoto nádraží probíhaly odsuny německého obyvatelstva. Památník Šoa, Památník ticha, by měl navždy připomínat nejen oběti všech válečných deportací, ale také stigma organizátorů a pasivní přihlížení mlčící většiny. Památník je postupně budován. Před nádražní budovou stojí od roku 2015 Jákobův žebřík, pomník nazvaný Brána nenávratna, dvacetimetrové kolejové pole mířící do nebe. Autorem je sochař Aleš Veselý.

[Památník ticha](#) [Bubenská 177/8b, 170 00 Praha 7](#) info@bubny.org www.bubny.org [N 50°6.15097', E 14°26.28473'](#)

Střední Čechy

Poslední větší bojová operace druhé světové války v Evropě proběhla na Příbramsku, kam se můžete vydat k památníku. Na území středních Čech se nacházely dva zajímavé vojenské prostory, které se otevřely veřejnosti – zatímco v Milovicích nastal mohutný rozvoj, centrální část Brd se stala chráněnou krajinnou oblastí, která nabízí při pěší nebo cykloturistice také řadu vojenských památek a stop po období druhé světové války. Jedno z největších a nejlepších evropských vojenských muzeí se nachází v bývalých kasárnách nedaleko Lešan. A oblast kolem řeky Sázavy ukrývá další zajímavosti. Třeba dosud marně hledaný záhadný Štěchovický poklad, bývalé cvičiště vojsk SS na Neveklovsku, tunely na železniční trati známé jako Posázavský pacifik s válečnou výrobou nebo filmový most u Remagenu v Davli. Vydat se můžete po stopách méně známého rozvědčíka v údolí Berounky nebo si projít Pražskou čáru, linii lehkého opevnění, která měla chránit Prahu před nacistickým útokem. Prohlédnout si, i když zatím pouze z exteriéru, můžete rodný statek generála Mašína v Lošanech na Kolínsku. A vynechat byste neměli památník vypálených Lidic, jehož multimediální moderní expozice ve vás jistě zanechá hlubokou stopu.

Vojenské technické muzeum Lešany

Prostory bývalých dělostřeleckých kasáren mezi Krhanicemi a Lešany využil Vojenský historický ústav pro expozici Vojenského technického muzea. Jedná se o jednoznačně největší a nejzajímavější zařízení tohoto druhu u nás. V halách i na volných plochách tam můžete vidět přes 700 exponátů – tanky, kanony, raketovou techniku, motocykly, automobily, vojenská vozidla i železniční techniku. Unikátní je sbírka armádních vozidel z období první republiky, záběr muzea pokrývá však období od roku 1890 po současnost. V muzeu probíhá i řada akcí, z nichž nejznámější a nejnavštěvovanější je Tankový den, který se koná každoročně koncem srpna nebo začátkem září.

Expozice muzea:

- Hala 1 – období 1918–1938 – unikátní kolekce vozidel Praga AV, Škoda 903, Tatra 26/52, tančík MU-4 z plzeňské Škodovky;
- Hala 2 – období 1939–1943 – protektorátní produkce našich zbrojovek, lehký tank LT vz. 38, připomínka bojů našich vojáků v Africe;
- Hala 3 – období 1944–1945 – dioramata bojů na východní frontě, sovětská a německá technika, např. raketomet Kaťuša BM-13, osvobození Plzně americkou armádou, tank Sherman M4A1;
- Hala 4 – období 1945–1950;
- Hala 5 – období 1950–1962;
- Hala 6 – Ostravská operace – skvěle zpracovaná interaktivní expozice, postupujete zákopem a za zvukových a světelných efektů se ocitnete přímo uprostřed boje;
- Hala 7 – protiletadlové dělostřelectvo – včetně kanónů z druhé světové války;
- Hala 8 – děla systému Škoda z let 1890–1935;
- Hala 9 – expozice spojovacího vojska;
- Hala 10 – expozice raketového vojska.

Přístřešky a volná prostranství – železniční vojsko prezentuje velitelský vůz německého obrněného vlaku BP42, dva vagóny k dopravě munice pro obří německé kanóny Dora a Gustav ráže 800 mm

Informace:

 Vojenské technické muzeum Lešany Lešany, 257 42 Krhanice 943 296 161 muzeum@army.cz; www.vhu.cz/muzea/zakladni-informace-o-vtm-lesany se-zonně, v červenci a srpnu denně mimo pondělí, v červnu a září jen o víkendech zdarma Mapa KČT č. 38, 40; GPS: N 49°51.29783', E 14°32.66632'